

LOJZE TOV KONJIČEK!

GLASILO SLOVENCEV, KI IŠČEJO MEDSEBOJNE STIKE.

CENJENI BRALCI, IN !!!

Kuharice pomooooč!! Ker živim z mačkom in kuham že čez štiri mesece sam, sem izčrpal vso svojo kuhinjsko znanost. Obtical sem! Ker maček z menoj ne govori in ker vem, da imamo med našimi Slovenci najboljše kuharice na tem žlehtnem svetu, bi me zelo veselilo če bi se me

katera "usmilila" in mi poslala enega ali več kuhinjskih receptov (v konjičku ali privatnem pismu), kot na primer: kako se napravi dobro zapečena svinjska pečenka, žličniki, štrukelj in vse kar bi rad jedel, si pa ne znam skuhati.

Ne verjamem, da bi na ta način postal kuhinjski preužitkar, ne, želim le, da pridem do večjega kuhinjsko-znanstvenega "bogastva".

Kot smo nekdanj rekli (in še pravimo), gre ljubezen skozi želodec. Očividno je, da če se človek dobro naje (vseeno če mu je skuhala mama, žena, ali je kuhal sam po receptu dobre slovenske kuharice), občutek polnega želodca ga zavede v zadovoljno razpoloženje.

Tudi Tone Forstnerič-Tof je bržkone takšen človek, vedno dobro nahranjen in, zaradi tega tudi vedno razpoložen za zabave in vice. Enega njegovih vicev sem posnel z njegovega traka, na katerem opisuje nekega turista. Takole je povedal:

Meine liebe ljudi!

Jaz sem Herr Majer und gleich sem prišla aus Njemačka. Ich bin eine turist. Prišla sem na odmor, ja. Jugoslavija sehr gut zemlja za odmor, mnogo gut priroda. Topla sonce, topla morje, topla špricer, krucifiks, ja hm, hm. Mnogo viel turista iz Nemčija v Jugoslavija, donnerwetter, mnoga več kot pa četrtridesetprve.

Invazijon na Jadran! Ja, dass ist, wissen sie, eine internacional metnarodna delitev dela. Wirklich ja, jugoslaviše ljudi kommen v Njemačka arbeiten, pridejo delati, a njemačka ljudi prišla v Jugoslavija na urlaub, počivati, dass ist gut, ja hm. Mi iz Nemčija pošiljati mašinen, a Jugoslavija v Njemačka eksportieren mašiniste, sehr gut.

Ja sam prišla na ferien v Jugoslavija z moja Volkswagen. Dass ist sehr gut auto, aber Strasse nicht gut in Jugoslavija, slab cesta. Viele ruppen pressen dupen. Ich fragala ena turistička stro-.. stron-.. strokovnjak, warum cesta so sehr slab. Ona meni smijala. Ona meni rekla, da rupa na cesta eine turistiše atrakcion, turisten muss langsam fahren, počasi voziti in so videti lepa jugoslaviše priroda. Priroda ist wirklich sehr schoen, mnogo lepa, aber cesta nicht lepa. Ne vielen jamen in Volkswagina amen, schluss.

Meine liebe ljudi, kaj se meni zgodila. Ob cesta bila ein strašno lepi punca. Sie stopen, ja und ich sofort bremsen. Fantastiše piv... pis..piščanček, gut mačka, sie hat, ja ona imela ein schreckliches mini so, so sehr malo. Armes Maedchen, reva siroče, nema para fuer tekstil. Ich gledala jetzt po cesta, jetzt po mini in polako farala. Jetzt po cesta, jetzt po mini, jetzt po cesta, jetzt po mini. Cesta nichts gut,

aber mini fantastiŝ, wirklich zelo lep priroda. Na cesta viel rupen in jaz vpraŝala, gde je je dobila so eine velika luknja, aber ona mi sofort eine klofuta dala. Entschuldigen, aber ja mislila luknja na cesta.

Potem priŝla eine grosse Hotel, schoene Hotel, Grosse Welt, jaz imala, jaz imala rezervacija. Meni dala receptioner ključ od moja Zimmer, ja bila sehr muede ja, zmatrana, in ŝla sofort schlafen. Aber in meinem Zimmer schon schlafen ein... sofort, tako ja mislila, da čaka mene eine schoene punčka, a u Zimmer bila moška turist iz Nemčija. Ja bio boese, straŝno jezna und sem sofort dirkala do receptioner und receptioner mene sofort ŝalio u.. hu... jaz pozabila gde to on mene ŝalio, ali tam je bila alles rezerviert. Und jaz zdaj spavala sa njemačka turist u ena postelja. On schlafen do pola noči, ja spavala od pola noči, kdo je spala?

Ali ja sam doŝla med vaŝe ljudi, na Meer schrecklich ja, na Jadran. Sama Nemci, vse sama Nemci, vse so mineral Wasser schon popili, Boga mi, ja morala obično Wasser trinken.

Und Kelner pri vas auch nicht gut! Kaj se meni zum Beispiel zgodila: Ich čakala u restavracija und Kelner tudi čakala. Ich koketieren mit Kelner, uhuuu, kukuk, ŝluk-gluk, aber Kelner mene nič videla. Ich kliče, hallo Kelner, eine čevapičiči, aber Kelner mrtva. Od dalja fragala Kelner, vpraŝala Kelner ko doŝla na urlaub, ti ili ja? Aber Kelner mrtva. Ja mu pokazala naŝe Marken konvertibilska, aber pokazala, da se posere na naŝa Marken. Das ist nicht gut, ja imela viele Marken zum ŝparen, mnogo Marken ja priŝparala, das ist gut. Jaz wuenschen noch nach Jugoslavija zu kommen. Se bom priŝla nach Jugoslavija, aber bom Zimmer mit dofurala, priŝla sa svoja Zimmer, sa svoja Kelner, sa schweinerrei wasser in bom singen, pevala zijaj, zijaj zončece in se bom kopala u vaŝe gut Jadran. Jugoslaviŝe klima ist wirklich gut ja, prima klima, und na tople sončne žarken, ŝparala bom naŝa Marken. Q.

*****

Naŝi naročniki piŝejo:

Caroline Tomasić, Mount Isa, Qld.

Spoŝtovani g. Lojze!

Pred kratkim sem sprejela Vaŝe pismo in Vaŝega "Konjicka". Presenečena sem bila Vaŝemu povabilu. Sedaj ne pišem kaj zadosti, ali z vsem srcem se Vam pridruŝim in Vam želim veliko uspeha v nadaljnem delu.

Tu v tem koticu Avstralije ni veliko Slovencev. Kar na prste jih lahko preŝtejem. Tudi na žalost se ne vidimo pogosto. Jaz sem bolj srečne roke za snidenje, ker imam frizerski salon in prihajajo k meni.

Seveda si želim naročiti "Konjicka" in prilagam denar. Za začetek Vam pošiljam en poem in sprejmite prisrčne pozdrave iz tople Mount Ise.

Caroline Tomasić.

LOJZE

Imam prijatla Lojzeta,
vsakdo ga pozna.
Rjave oči in temne lase ima
in vedno se smehlja.

Globoko pa v njegovih očeh,
vidim le drugačni svet.
Vse to skriva v nasmeh,
čeprav je večkrat prizadet.

Skrito željo tudi ima,
katero večkrat sanja.
Prav rad bil bi spet doma,
ta misel ga preganja.

Njegova majhna vasica,
na mladost spominja ga.
Njegova rojstna hiŝica,
mu je na dnu srca.

Neŝtetokrat spominja se,
ko letal je čez travnike.
na koritu spuŝčal ladjice,
Najlepŝe. Čeprav so ble papirnate.

Spominja se stare poti,
katera čez smrekovje vodi.
Tam daleč v planini,
kjer mir je bil edini.

Zato želim mu iz srca,
da mu se izpolni želja ta.
Ker tudi jaz sem izseljenka,
kaj to pomeni veva oba.

Danijela Hliš-Thirion, Vic.

M I R O S L A V
* * * * *

Rjave oči, ki plavajo v hladni praznini, poročeni s hlipanjem bolnikov, se odtrgajo od belih sten in se zastrmijo v blede zimsko limono med oblaki. "Domov grem, zdrav sem!" kriči v njegovi glavi, ki je opijanena, omamljena od rdečih, plavih, krvavih tablet in injekcij. Niha na močnem tilniku, kima, niha...

Tava okostnjak v moških hlačah in topli jakni, tava po ulicah Melbourne. Plapolajo rokavi okoli suhih rok, kot zastave usode. Črni, skodrani lasje dalmatinca se svetijo z vso bogato maščobo bolnice, v kateri se bolniki umivajo enkrat vsako soboto, pred obiski. Miroslav ni dobival obiskov, Miroslav se ni velikokrat umival... Nobenih oči ni imel, ki bi mu podarile pogled, kot vržemo kost z lakanemu psu. Nobene roke ni imel, ki bi mu vllila poguma; pravi otok sredi oceana. Ne, še hujše; otok se kopa v sladkem soncu, otok razume pesem valov, in valovi ga božajo in pliva in oseka prinašata vsemogoče obiskovalce. A Miroslav, oh to ubogo samotno strašilo iz dalne dežele. Ne razume angleških besed ki kot toča padajo, dan za dnem. Ne more se privaditi vsem tem razbitim avtomobilom, ki vozijo po levi strani. Tuji so mu možakarji z ogromnimi trebuhmi polnimi piva, ki se tresejo v smehu kot žabja jajca v močvirju.

In Miroslav beži, spet beži pred vreščanjem Melbourne ki se kot kača zvija v popoldanskem prometu. Ne, ne bo šel domov. Zdrzne se in obstane sredi pločnika: "Domov" je rekel?

"Otac, more moje! Kde ste, Bože moj!" zastoče bleda podoba nekdanjega Herkula dalmatinskih otokov. Prišel je po dolarje, samo za nekaj let. Dovolj za traktor, in za novo streho. Pred leti prišel je, mlad, zdrav, lep, močan...pred dvanajstimi leti.

Sedi v čakalnici in se strese. Od mraza, ker nima več krvi ki bi ga grela; od strahu, ker je prišel brez povabila - ga bodo nagnali? Zebe ga od hude slutnje da ga morda služba ne čaka več; šest mesecev med norci, so ga med tem nadomestili?

Jezik liže suhe ustnice, razpokane od pomirjevalnih tablet. Roke mu trepetajo in oči divje bežijo iz enega kota v drugega. Kolena trepetajo, po vseh teh mesecih je spet pešočil po mestu! Oh, kako klavrno trepeta, zdaj zdaj bo zatulil kot pobesnel pes in se pognal na cesto.

"MIROSLAV?"

Telo mu onemi ob toploti glasu. Nekdo ga je poklical, nekdo je izrekel njegovo ime, tako po domače, tako tiho, nežno, prijateljsko. Sedi in sramežljivo bulji v copate; kako so ga izpustili iz bolnice brez čevljev?

"Miroslav, come with me."

Tuji prsti ki so premajhni za moško roko mu nežno stisnejo ramo. Neznana vročina se preliwa iz teh prstov in ga napolni z upanjem, s pogumom. Dvigne oči in se zdrzne, še bolj se pogrezne v naslonjač. Ona pa se, z nasmehom Mone Lize, preliwa v njegove oči, v njegovo dušo. Vse na njej je poletje: bakreni lasje, oči pobarvane z mavricami Jadrana, telo, visokoin vitko kot jadra ribiške ladje deda v Splitu. In Miroslav ji sledi v pisarno, jo posluša, jo požira, a ne razume. Njen glas je prenežen za angleške besede, in besede so pregrebe za njena usta. Naj bi pela, naj bi se smejala, naj bi...

"Miroslav, ne poslušate me" ga tiho okara in šele čez hip se zave da ga je ogovorila po domače, in njene besede so kot zdravilo časa.

Jaz sem Miroslav. Vrnil sem se. Spet lahko delam, me razumete? Ste iz Jugoslavije?

Stoji pred njeno mizo, kot oblak ki bo zdaj zdaj počil in pokrtil zemljo s točo in nevihto. A oblak trepeta v pričakovanju njenega odgovora. Težko diha in jezik mu še in še oblizuje posušene ustnice.

"Miroslav, pomiri se," zašepeta Mona Liza, "seveda te razumem. Da, iz Jugoslavije sem, daj, sedi." ----

Stemnilo se je. Seže po likerju in odloži očala. Njegove sive oči so polne rdečih žilic utrujenosti. Spet prižge cigareto. Razočaran je; zgodba se mu izvija kot mavrica. Kaj išče? Kaj hoče dokazati? Da je neki nedolžen tujec v Avstraliji znorel od osamljenosti? Da ga je neka slovenska Mona Liza rešila in mu podarila ne le službo, ampak tudi zdravje, in še samo sebe? Stemni se mu od jeze, z enim zamahom sprazni mizo. Listi nedokončane črtice kričijo in se mu krohotajo. "Pisatelj?!" Ubogi, bedasti siromak, ki si zamišlja, da lahko ustvarja junake lepšega življenja za rojake v Avstraliji.

Večer ga pogoltne, tema ga grize in kot zbegana zver pohiti proti obali. "Prekleta tujina, ki nimaš srca, k vragu z domovino, ki nima ne kruha, ne srca!"

Ve, da bo jutri spet pisal. Miroslav zivi, Miroslav mora uspeti...

Sonja Davalos, Mandurah, W.A.

KAJ JE LJUBEZEN!

Naj vam povem nekaj o ljubezni. Ja, ljubezni. Vsak pozna to besedo, ampak koliko jih je med nami, ki vedo za prav pomen te čarobne besede.

Bog nas je prvi ljubil in on je vdihnil v nas občutek zanjo. Zato, da bi jo pravilno uporabljali in živeli po njej. Ampak mi smo tako nevedni, da smo spremenili lepoto v grdobijo.

Zakaj?

Povedala vam bom zakaj...

Zato, ker so ljubezen spremenili v modno obleko, ki jo oblečeš in slečeš.

Vendar veliko več veselja prinaša ljubezen do sočloveka, kot pa če ga izrabiš in zapustiš.

Čemu ne sledimo nauku iz šole. Človeku stori to, kar želiš, da bi tudi drugi storili nam.

Že, ampak kako?

Če vas nekdo okrade, vas grdi, udari, nikoli ne govori z vami, kako se počutite? Tega si ne želite.

Imejte to v mislih, da se bo pokazala ljubezen.

Ljubite svoje prijatelje pa naj bodo bogati ali revni, veliki ali majhni. Kajti lepota in ljubezen sta v nas samih.

Vidite, jaz sem polna ljubezni do vas. Ta čudoviti občutek objema naravo, živali in rastline.

Ljubezni je dovolj za vse.

Majhni otroci nas v srcu pomladijo in z nami delijo ljubezen.

Čutim, da je ljubezen del vas. Ko jo sprostite, se razvije še posebna sila, ki tudi povzroča ljubezen.

Ljudje vsake starosti zmorejo biti prijetni. Njihova ljubezen in življenje v različnih obdobjih sta odvisna od izkušenj.

Bodite vedno pripravljene ljubiti mladino.

Vidite, moji dragi prijatelji, tam v tem krutem, pohlepem svetu so ljudje, ki vas imajo vse radi.

Prosim, ljubite in razširjajte srečo in zadovoljstvo.

Kam gremo iskat ljubezni, k Bogu, našim prijateljem, k družini, k mojemu bližnjemu?

Želim in upam, da imate v sebi mir, kajti potem boste lahko ljubili.

Če bi govorila vse človeške jezike in, kot pravi cveto pismo o angelih, ljubezni pa ne bi imela, bi bilo moje govorenje le prazen zven.

Vidite, res je, ljubezen se ne obnaša slabo, je večna.

Ljubezen je dar od zgoraj. Vsak dan jo vidim (ali srečujem) okoli sebe.

Razdajaj ljubezen, da boš prejemal ljubezen. Ljubezen je odgovor!

Danijela Hliš-Thirion, Vic.

SOPOTNIKA

Spoznala sta se na vlaku,
ker sta sedele drug ob drugem.

Delila sta si grozdje in poljube,
ko sta sedela v starem vlaku.
Izginila za kratek čas,
se vzela in se dala,
na hodniku vlaka,
brez besed, brez imen,
še otroka, sopotnika v vlaku.

Cvileče vlak zapelje na postajo,
izgubljeno zrem v prtljago.
Nočna sopotnika se razideta,
brez besed, brez imen,
v meni pa kriči:
Bosta še kdaj sedela na istem vlaku?

UMOR

Kosmati pajek
ležel je v mojem avtu,
ogromen in strupen,
promet je drvel
levo in desno,
ko zagrabila sem ga
z belim robčkom,
zmečkala ga,
da brizgnila je kri,
in ga zagnala skozi okno.

Šele zdaj se vprašam:
Koga s takšno jezo
sem ubila?
Kaj sem s takšnim
studom vrgla proč?

JE KRIVA NARAVA?

Kot volkan je gorel
v mojem objemu,
in njegova lava me je napolnila, potopila.
Oh Bog, zakaj volkani spijo tisoč let
in se prebudijo le za hip?
Še preden besede izgubijo toploto,
še preden trepetanje teles se umiri,
kot ti in jaz, vse je hladno, vse je golo.
Kdo je kriv, če nekje
v civiliziranem
mestu, predmestju, izdihne volkan?

*****

Frank Zakšek, Perth, W.A.

A ŽE VESTE,

da je gozd neizmerno več vreden zato, ker je, ker obstaja, kot pa je vreden les, ki ga daje.

Da raste tačas v Sloveniji 180 milijonov kub. m. lesa ali približno 95 kub. m. lesa na enega Slovenca; in da letno posekamo približno 2 kub. m. lesa na enega Slovenca.

Da je v Sloveniji v mreži na vsakih 6 km opazovalna točka (samo v gozdovih), na katerih gozdarji merijo spremembe, ki lahko bolezenske znake-tudi umiranje.

Da se v Sloveniji zarašča približno ena osmina (250.000 ha) kultur-^{pomenijo} nih površin (kmetijskih) in da je to evropski fenomen.

Da vodotoki odnesejo iz Slovenije vsako leto približno 5 milijonov kubičnih metrov rodovitne prsti in da bi je odnesli 14krat več, če bi ne bilo gozdov (že zdavnaj bi bili brez nje!).

Da imamo v Sloveniji tudi svoj gozdno nerazviti del, to je Kras, ki ga je kar ena petina Slovenije.

Da je tudi pri nas nekaj boleznih dreves, za katere je za zdaj zdravilo samo sekira; holandska bolezen na brestu, kostanjev rak, sušenje jelke in v zadnjem času še zelo širok bolezenski pojav- umiranje gozdov.

Da smo imeli v Sloveniji v zadnjih letih nekaj velikih naravnih katastrof, ki so poškodovale ogromne površine gozdov in približno 1 milijon kubičnih metrov lesa.

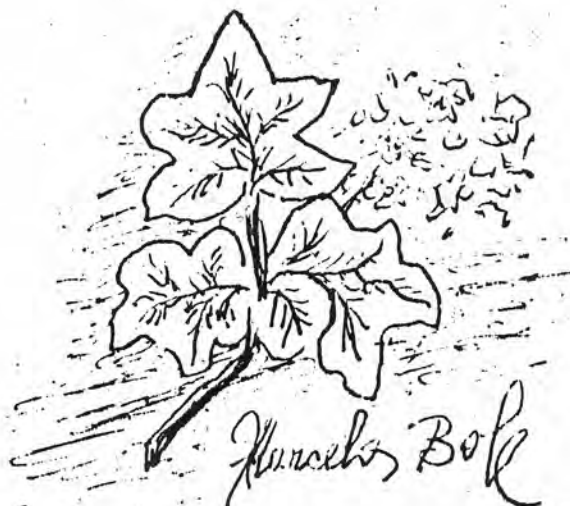
Marcela Bole, Vic.

B R Š L A N K A

Bršlansko rosa sem imela,
vsako leto lepo je cvetela.
Posoda je prostorna bila,
še lila sem zraven vsadila.

Prvo leto roza cveti so začeli,
drugo, obe barvi močno cveteli.
Tretje leto, roza cvet je redek bil,
četrto se je cvet roza zgubil.

Kadar mešan narod vkup živi,
kot z bršlanko se lahko zgodi.
Potrebno v življenju je,
da pristno seme čisti se.

*****

KRANJSKA DEŽELA! PROSTOR IN ČAS. (Nadaljevanje)

V mozaiku historičnih dogodkov in pojavov so torej na vse dogajanje za vlade nadvojvode Karla odločilno vplivali boj med reformacijo in protireformacijo, turška nevarnost in kmečka gibanja. Partikularistično razpoloženo notranjeavstrijsko protestantsko plemstvo se je bojevalo proti katoliškemu deželnemu knezu za ohranitev svojih stanovskih političnih pravic in terjalo versko svobodo. Zaradi turške nevarnosti, kmečkih gibanj in gospodarskih momentov pa sta imeli obe stranki, vsaka na svoj način, v tem boju zvezane roke in sta morali pogosto popuščati.

V nemških protestantskih pokrajinah je že povsod zmagala deželnoknežja smer reformacije. Z augsburškim verskim mirom leta 1555, ki je postal temelj začasne verske pomiritve v Nemčiji, so si deželni knezi pridobili pravico, da odločajo o verski pripadnosti svojih podložnikov.

Boj notranjeavstrijskega plemstva proti katoliškemu deželnemu knezu je šel torej v dveh, med seboj povezanih prizadevanjih. Zunaj določil augsburškega verskega miru je terjalo plemstvo zase in za svoje podložnike versko svobodo, bojevalo se je pa obenem za ohranitev plemiških stanovskih političnih pravic, ki jih je ogrožal splošni razvoj v smeri absolutnejše vladarjeve oblasti.

Nadvojvoda je bil zaradi zunanje turške nevarnosti vezan na to, da so plemiči oziroma deželni stanovi kot predstavniki plemiškega razreda dovoljevali izredne davke. Le-ti so bili potrebni za plačevanje najemniške vojske in za vzdrževanje trdnjav. Vezan je bil tudi na sodelovanje plemstva pri obrambi dežele, zato je plemstvo v tem boju proti vladarju sprva uspelo. Višek plemiških dosežkov v boju za versko svobodo pomeni "verska pomiritev" leta 1578, ki je zagotovila vsemu notranjeavstrijskemu plemstvu svobodo vesti in bogoslužja, meščanstvu pa svobodo vesti. Nadvojvodove koncesije plemstvu in meščanstvu, dane v Brucku na Muri, so sicer povzročile velik vzpon in utrditev protestantske organizacije, so pa vzbudile tudi ostro nasprotovanje na katoliški strani. Zato je nadvojvoda Karel kljub dani besedi že v 80. in 90. letih začel ostreje ukrepati. Stanovi pa so mu sami dajali orožje v roko, ker so v svoji verski vnemi pogosto prestopali določila bruške verske pomiritve.

Prve temelje protireformacije je sicer postavil že tridentinski cerkveni zbor (1545-1563). Obnovili so cerkveno inkvizicijo, izdali seznam katoličanom prepovedanih knjig, v obliki "rimskega katekizma" so določili verske nauke za široke množice katoličanov, izenačili so obredne knjige v katoliški cerkvi, uvedli škofijske bogoslovne šole in župnijske knjige ter preuredili cerkveno organizacijo. Vse to je okrepilo papeževo vlogo, povečalo cerkveno disciplino in nadzorstvo cerkve nad verniki. Največji pomen pri izvedbi protireformacije pa je dobil jezuitski red (ustanovljen 1534 in potrjen od papeža 1540), zlasti zato, ker je prevzel organizacijo sred-

njega in visokega šolstva v katoliških deželah. Seveda so večino teh ukrepov začeli uvajati pri nas šele v 17. stoletju, po končani protireformaciji.

Nadvojvoda je poklical jezuite v Gradec že leta 1573 in leta 1585 je bila njihova ustanova tu podvignjena v univerzo. Razmeroma zgodaj je uspela nadvojvodi protireformacija na Goriškem. Zaradi šibkosti protestantizma in bližine Benetk, ki so grozile z vojno, so bili protestanti od tam izgnani že leta 1579. V drugih deželah pa se je nadvojvoda umejeval na manjše ukrepe v posameznih primerih ali krajih, naperjene pred vsem proti predikantom, kolikor so mu to le dovoljevale razmere. Zelo zagrizen je bil boj med deželnim knezom in ustanovi zaradi interpretacije bruške verske pomiritve. Da bi ločil posamezne stanove, zlasti pa meščane od plemstva, je vladar nameril močnejše udarce meščanstvu, ki po njegovi razlagi verske pomiritve ni imelo pravice do protestantskega bogoslužja. Zato so že za Karlove vlade verske komisije z oboroženim spremstvom skušale ponekod obnoviti katolicizem, vendar je moral vladar pogosto popustiti in uspehi niso bili posebno veliki.

Ko je nadvojvoda Karel leta 1590 umrl, je bil boj med reformacijo in protireformacijo še vedno neodločen. Do leta 1596 so na mesto mladoletnega Ferdinanda vladali regenti. To so leta relativnega premirja, ki pomenijo zadno dobo razcveta protestantizma in politične moči plemstva oziroma deželnih stanov.

Na temeljih, ki jih je bil ustvaril že Karel, in zaradi splošnega razvoja, ki je šel v smeri krepitve vladarjeve oblasti ter je kasneje dozorel do absolutne monarhije, je mogel Karlov naslednik Ferdinand II (1596-1637, od leta 1619 cesar) dokončno zlomiti politični odpor plemstva in izvesti rekatalizacijo notranjeavstrijskih dežel. Vzrokov za to, da je vladarju uspelo utrditi svoj položaj nasproti plemstvu in da mu je bilo ob koncu 16. stoletja, se pravi, na samem začetku vladanja omogočeno izpeljati protireformacijo, je več, so pa tesno povezani z novimi gospodarskimi gibanji. Spričo gospodarskega razvoja v zgodnji kapitalizem in povečane vloge denarnega gospodarstva je bila potrebna enotnejša pravna organizacija, s tem pa se je večala tudi vladarjeva zakonodajna oblast. Zaradi nove vojaške tehnike se je uveljavljala najemniška vojska, stara fevdalna plemiška vojska pa je vse bolj izgubljala pomen. Organizacijo stalne najemniške vojske in zbiranje denarnih sredstev zanjo je mogel prevzeti le vladar in tako je postala ta vojska orodje v njegovih rokah. Plemstvo v notranjeavstrijskih deželah so ovirale v boju proti vladarju tudi zunanje in notranje nevarnosti. V njegovem interesu je bila organizacija obrambe proti Turkom, ki jo je vodil vladar. Plemiči so imeli od tega tudi precejšnje koristi, saj so kot častniki v vladarjevi vojski v obliki plače spravili v svoj žep veliko denarja, ki so ga za obrambo meja dajali meščani in kmetje. V vse večjo odvisnost od vladarja je spravila plemstvo tudi potreba krotiti uporne podložnike, saj so izkušnje ob velikih kmečkih uporih jasno pokazale, da jih plemstvo samo, brez pomoči vladarjeve najemniške vojske ne more obvladati.

Od vladarja so imele velike koristi tudi nekatere plasti meščanstva. Z dajanjem raznih privilegijev in zakupom regalnih pravic je vladar omogočal nekaterim meščanom, da so si pridobili veliko bogastvo, in najbogatejšim med njimi je podelil celo plemstvo. Širšo plast obrtniškega cehovskega meščanstva pa je vladarjeva zakonodaja varovala pred pritiskom velikih trgovcev, in manufakturistov.

Se pomembnejše za uspeh protireformacije je bilo gospodarsko nasprotje med plemstvom in meščanstvom zaradi kmečke in graščinske trgovine na podeželju. Ta se je namreč pod zaščito fevdalcev, ki so imeli od nje velike koristi, nenehno večala. V praksi in tudi pravno pa ni šlo le za notranjo podeželsko kmečko trgovino, temveč je ta prebijala obroče mestnega gospodarstva zlasti zato, ker se je razvijala v zunanjo trgovino na dolge razdalje in se usmerjala ne samo v habsburška in benečanska primorska mesta, ampak celo v srednjo in južno Italijo. Blizu resnice je trditev, da je bila kmečka trgovina po množini blaga vsaj tako velika kakor poklicna meščanska trgovina, če ne še nekoliko večja. Ovire, ki so stale na poti kmečki trgovini, pa so bile tudi med vzroki za kmečke upore. Zaradi gospodarske nuje je bil naš kmet prvi pomembni bojevnik za svobodno trgovino. Jasno je namreč, da kmečki upori niso bili le boj za "staro pravdo", temveč tudi izraz teženj po širši in enakopravnejši vključitvi kmetov v celotno gospodarsko življenje dežele.

Čitali bomo spet v avgustu!

NAŠE GOBE. (FUNGAE FUNCTIONARIAE (SLOVENICAE ET COMUNAE))

VRAŽJI GOBAN (*franciscus bevandus*, sl. ime France Popit). Rase v horjulskih gozdovih. Klobuk SMB barve. Bet zadebeljen. Znan na celotnem ozemlju SFRJ. Neprebavljiv za Danas, strupen za novinarja Lazanskega.

STRUPENA PRAŠNICA (*sinigor animae*, sl. Dušan Šinigoj). Rase v Vipavski dolini. Neobčutljiv na pritisk. Klobuk bele barve, Ribičevskih brk, bet lesketav. Za slovenske gospodarstvenike težko prebavljiv.

NAVADNA PODVIHANKA (*costagiorius subalpinus*, sl. Stane Dolanc). Rase v gozdovih okoli Martuljka. Klobuk ob robovih navihan, bet krepak. Te gobe je vedno manj, najde se jo le še v predsedstvu SFRJ. Zaščititi jo bo treba s penzijo za nazaj. Užitenost: kakor za koga, za dobo treh mesecev.

FRONTNI DEŽNIK (*podmoskovski smolesan*, sl. Jože Smole). Uspeva povsod in se dobro prilagaja okolju. Klobuk pegast. Bet zna biti tudi pokončen. Največ ga je okrog božiča. Se ne pusti konzervirati. V južnih krajih kot pikantna goba lahko hudo dvigne temperaturo.

se nadaljuje